

VARIA

Bibliopolium

Vörös Éva: *Otthon-próbálgatások. Esszék, riportázsok, meditációk.*

Tóth Könyvkereskedés és Kiadó Kft., Debrecen.

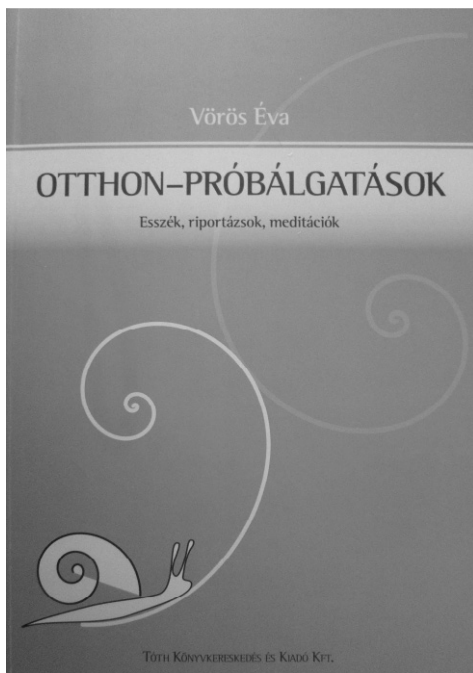
ISBN 978-963-596-970-8, 255 old.

Szubjektív gondolatok egy könyv margójára

A nyár folyamán egy papeány, Cseh Katalin *Emlék-bazár* verseskötetét mutattam be, s most, hogy beköszöntött az ősz, egy lelkész nő könyvének bemutatására vállalkoztam. (Vajon a következő egy református püspök nő könyvének méltatása lesz? Úgy gondolom, hogy erre nem ebben az évtizedben fog sor kerülni.

Egy teológiai tanár, akitől az egyik folyóirat szerkesztője az általa elmondott előadás leírt változatát próbálta kicsikarni, azt mondta: „Tudod, én teológiát végeztem, nem teográfiát. Nagyon nehezen megy az nekem, hogy leírjak egy előadást vagy egy prédikációt.” Vörös Éva nem ilyen ember. Ő is teológiát végzett, de ért az íráshoz is, de nemcsak az írásmagyarázathoz, hanem magához az alkotáshoz. Én úgy tekintek az író emberekre, művészekre, mint akik teremtenek valamit. No, nem a semmiből, hanem a saját élményeikből és azokból a témákból, amelyeket elébük hoz az élet.

Magyartanár nője megsiratta, hogy írói tehetségét, irodalmi vénáját „elpazarolja” a lelkészi pályán. A református egyház egyik szimbóluma a pelikán, ami saját vérével táplálja kicsinyeit. Vörös Évára úgy tekintek, mint aki nem elpazarolta, hanem felvágta iro-

dalmi vénáját, hogy az evangélium örömmüzenetével tápláljon bennünket, mert istenadta tehetsége van az íráshoz. Nemcsak a lelkészek között az egyik legjobb író és az írók között az egyik legjobb lelkész, hanem külön-külön is megállja a helyét.

Az első élményem, amely Vörös Évához kapcsolódik, egy kolozsvári Pax Romana konferencián szereztem, ahol a vendéglátó jezsuita atya, udvariasságból a programon kívül felkérte őt,

hogy mint református lelkész köszöntse a többségben római katolikus hallgatóságot, ő pedig annak rendje-módja szerint teljesen szabadon tartott egy igazi református igemagyarázatot a kánai menyegzőről.

Nem emlékszem konkrétan, miként is alakult úgy a kapcsolatunk, hogy rendszeresen betért hozzánk, de akkoriban született Dénes fiunk, aki aztán óvodás lett, majd pedig kisiskolás, és jól jött Éva segítsége is. Megkérhettük, őt és számíthattunk arra, hogy besegít a családi logisztikába. Dénes fiunk azóta már megnőtt. Most azért nem tud jelen lenni, mert éppen szerepel a *Légy jó mindhalálig* musicalben, amelyet a Kolozsvári Állami Magyar Színházban adnak elő. Az lett volna a meglepetés, hogy eljátssza ezen a könyvbemutatón az egyik zongoradarabját. Most azonban az lesz a meglepetés, hogy nem játssza el a zongoradarabját; de szeretettel üdvözli a megjelenteket. Sokat nőtt, őszintesége megmaradt, a nyelve lett csípősebb.

Három fiú után született egy kislányunk, és én azt hittem, hogy már nem érhet semmi meglepetés a gyermeknevelés terén. De aztán rendre rájöttem, hogy ami a fiúknál működött, az a lányomnál rendre csődöt mond, viszont igyekeztem megőrizni azt a látszatot, hogy a helyzet ura vagyok. Dénes egyik megjegyzése ébresztett rá arra, hogy a fiaim is érzékelik, milyen nehéz apának lenni.

Egyik délután Lilla és Dénes együtt játszott, és Lilla ezzel az ötlettel fordult Déneshez: Játsszuk azt, hogy én vagyok a hercegnő, és te a sárkány.

Dénes: Jó.

Lilla (1 perc után): Most legyen az, hogy én vagyok a hercegnő, és te egy dinó.

Dénes: Jó.

Lilla (egy kis idő után): Akkor most legyen az, hogy én vagyok a hercegnő, és te az apukám.

Dénes: Hogy mi?! Hogy én legyek a te apukád?! Na nem, akkor már inkább dinó!

Van Vörös Éva könyvében egy fejezet, amelyet a mi őszinte Dénes fiunk ihletett meg, s amely *Dani-történetek* címmel jelent meg.

Éva arra kért, hogy meséljek egy kicsit arról, milyen kisebbségben élni, illetve hogy milyen gyermek Dénes harmadik gyermekként és kolozsvári magyarként. Nos van egy nagyon kedves történetem, amely sokat elárul rólunk ebben a témában. Amikor nagyobbik fiunk kisiskolás lett, szembesült azzal, hogy az iskolában román gyerekek is vannak, ő nem érti a beszédüket, s azok talán csúfolkodtak is vele. (A Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetben lakunk, és ez magyar sziget a város közepén.) Nos otthon elmagyaráztam neki, hogy mi magyarok vagyunk, és legyen büszke erre; és azt is mondtam neki, hogy ne sírjon, ha amiatt csúfolják, hogy magyar. Hallotta ezt a közepső fiunk is, és amikor Dénes elkezdett sírni, mert hát két hónaposan még elég keservesen tudott sírni a hasfájások miatt, bátyja kedvesen hozzá ment, és így vigasztalta: Ne sírj, Dénes, mert nem vagy román, te is magyar vagy.

Évának van szeme és szíve arra, hogy meglássa a megörökítenivalót, és hogy annak kapcsán elmondja az evangéliumot; tud Istenre mutatni, az ő je-

lenlétét felfedezni egészen hétköznapi dolgokban, és az így megélt istenél-mény örömet megosztani másokkal.

Többször tapasztaltam, hogy valamire, ami olyan természetesnek tűnik, mint a messziről jött ember rácsodálkozik, és értékelni tudja. A dokumentumfilmese Cseke Eszter, aki Kolozsvárról jött Budapestre, egy vele készített interjúban azt mondta, hogy interjúalanyai talán azért mondták el titkaikat, mert egy messziről jött ember előtt könnyebben meg tudnak nyílni az emberek.

Vörös Éva Budapestről jött Kolozsvárra. Messziről jött, de közel jutott. A lelkünkbe férkőzött. Otthont talált? Nem tudom. Vele kapcsolatban sokszor érzem azt, hogy ő egy örök csavargó. Otthonkereső és otthonteremtő, közösségformáló. Többféle szerepben láttam őt helytállni: idegen nyelvű professzorokkal teológiai vitát folytatott; bibliaórást közösséget szervezett egyszerű falusi asszonyoknak; Filepként odaült valaki mellé, hogy megmagyarázza számára az írást, és Noéként bárkát épített, hogy mentse az értékeket.

Inspiráló az ő jelenléte. Negyedik gyermekünk aranyköpéseit már magunk is leírtuk, megörökítettük. Készülök könyvet kiadni: prédikációs kötetet gyermekeim aranyköpéseinek felhasználásával. (Hogy majd jobban fogyjon. Olyan gyöngyszemek lesznek benne, mint például az, amikor arra tanítottuk gyermekeinket, hogy az esti lefekvéskor saját szavaikkal is imádkozzanak, és Samu fiunk ekképpen foglalta össze kérését: „Én Istenem, jó Istenem, nyikorog a biciklim. Ámen.”

Tudom, hogy sokan nem tartották épészűnek Évát azért, mert átköltözött

Kolozsvárra, és választott hazája lett Erdély. A finom lelkű pesti hölgy eljött a durva ősi ugarra. Megható ez a mobilitás: amikor mindenki nyugatra megy, akkor ő elindult keletre. Megható ez a szembeüszás az árral. Éva nemcsak földrajzilag mobilis: nyugatra ment, aztán keletre jött el Budapestről, de emellett a mélységbe is le tud szállni, és a magasságba is fel tud emelkedni.

A *Légy bű mindhalálíg* című regényt emlegettem, és ifjúságom egyik nagy irodalmi élményével zárom mondani-valómat: Eric Knight *Légy bű magadhoz című* regényéből idézek egy gondolatot, amely erről az árral szemben úszásról szól.

„Az ember elkövet valamit, valami kis apróságot, aztán már sodorja az élet. De talán jó is lenne mindenkinek, ha elsodornák. Ha elszakítanák attól, ami megszokott. Annyian próbálnak az élet partján élni, pedig az igazi élet ott van az árban. S az ember nem lehet egyszerre a parton is, meg az árban is. Eljön a pillanat, amikor az ember igazán elengedi magát. Végtelenül pontos és meghatározott pillanat, amelyikben az ember átengedi magát, és megkezd a küzdelmet az árban. [...] Egyetlen pillanat csupán, s már el is ragadta az embert az ár. Benne van nyakig, és megpróbál lélegzethez jutni. És aztán máris egyike lettél azoknak, akik olyan nevetségesnek látszottak, amíg a biztonságos parton ülve, lábad a vízbe lógatva nézted őket. De érdekes, hogy mikor már benne voltál az árban, akkor meg azok látszottak nevetségeseknek, akik a parton ültek, akik játsszák, de nem élnek az életet.”

A 1980-as évek egyik ismétlődő és meghatározó élménye volt, amikor osztálytársaink, barátaink már becsomagolták és a vagonba rakták mindazt, amit kivihettek az országból, búcsúbulit tartottak az üres lakásban. Hajnalban aztán kikísértük őket a vasútállomásra, és mindaddig, amíg a szerelvény ki nem gördült velük az állomásról új otthonuk felé, integettünk nekik.

Azért tartottam nagyon fontosnak, elutaznom ide, a debreceni könyvbemutatóra, hogy elmondhassam e nyil-

vánosság előtt: Kedves Éva, köszönöm, hogy átjöttél hozzánk, Erdélybe, és köztünk szolgálsz beszédeiddel, írással, és így a hétköznapi csodákban, amelyekre felhívod figyelmünket, megtapasztalhatjuk, hogy a legjobb otthon lenni Isten tenyerén.

Sógor Árpád

Elhangzott 2018. október 27-én Debrecenben, a Karakter 1517 Könyvesbolt és Kávézó által szervezett könyvbemutatón.